

Долінська Л.В., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»

Лефтерова Є.Л., викладач ВСП «Одеський фаховий коледж комп'ютерних технологій Одеського державного екологічного університету»

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ТА ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІТ-СФЕРИ

Протягом останніх років залишається високим конкурс до вузів та інших спеціальних навчальних закладів, які готують кадри для ІТ-сфери (Information Technology або ІТС - Information and Communications Tech). Сьогодні найбільш популярними серед професій в сфері ІТ як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку інтелектуальної праці є такі: веб-розробник (web developer), мобільний розробник (mobile developer), архітектор бази даних (database architect), розробник ігор (Gamedev) майстер, юзабіліті-фахівець (usability specialist) дослідник, SEO-спеціаліст (search engine optimization), системний архітектор (system architect), менеджер ІТ-проекту (IT Project manager). Популярність та комфортні умови праці, особистісний розвиток, широкі перспективи, висока мотивація і звичайно ж знакові проекти, все це про сучасну сферу ІТ [1].

Існують загальноприйняті уявлення, відповідно до яких професія програміста – «інтелектуально орієнтована», тобто вимагає високого рівня розвитку інтелектуальних здібностей та низки особливостей мислення зокрема критичності, гнучкості, системності, абстрактності, здатності до швидкого засвоєння нового матеріалу та інших [2] Так, дослідники описують психологічний портрет «ідеального» програміста до структури якого увійшли такі якості:

- 1) наполегливість/пасивність: наполеглива людина володіє необхідною для виконання роботи ініціативою;
- 2) інтровертність/екстровертність: при колективному співробітництві й при взаємодії з користувачем сприятливим є дружній стиль взаємин;

3) висока/низька мотивація: особистості з високим рівнем мотивації здатні виконувати надскладні завдання;

4) внутрішня/зовнішня керованість: особистості з вираженою внутрішньою керованістю намагаються підкорити собі обставини;

5) висока/низька збудливість: помірний рівень збудливості сприяє підвищенню продуктивності;

6) висока/низька терпимість до невизначеності: розробники повинні вміти працювати в умовах, коли чітко встановлене невелике число фактів або компонентів;

7) вміння приймати рішення при обмежених вхідних даних, при цьому мати схильність до деякого ризику;

8) скромність: гарний програміст не повинен занадто самовпевнено ставитися до якості своїх програм;

9) здатність долати стрес: у випадках відставання від планових строків потрібна здатність добре працювати у стресовій ситуації [3; 4].

З урахуванням наведеного, особливо актуальним є використання інтерактивних, групових методів для формування професійно значущих комунікативних та інших умінь і навичок у майбутніх фахівців ІТ-сфери в період їх навчання у закладі вищої освіти. Вперше досить широкий спектр методів групового психологічного впливу узагальнено та систематизовано в роботі К. Рудестама [4]. З моменту впровадження тренінгів К. Левіна в середині ХХ століття, так званих Т-груп, тренінги пройшли значний шлях у своєму розвитку і сьогодні впровадженні й активно використовуються у навчально-розвивальній, соціальній, лікувальній, виробничій, культурно-духовній та інших галузях життєдіяльності.

Під психологічним тренінгом ми розуміємо процес системного відпрацювання певних психологічних навичок та структурування відповідних знань в учасників цілеспрямовано створеної тимчасової групи. Відпрацювання таких навичок успішніше саме в групі з використанням методик індивідуальної та групової роботи. Група полегшує процеси саморозкриття, самодослідження та

самопізнання, адже інакше, ніж у групі, інакше, ніж через інших людей, ці процеси повною мірою неможливі. Крім цього, у групі відкриття себе іншим та відкриття себе самому собі дозволяють людині краще зрозуміти себе, підвищити впевненість у собі. Під час тренінгових занять кожен учасник оточений увагою та турботою, у тренінговій групі він може активно використовувати різні стилі спілкування, засвоювати та відпрацьовувати нові, не властиві йому раніше комунікативні вміння та навички, відчуючи при цьому психологічний комфорт та захищеність.

З метою вивчення впливу психологічного тренінгу на формування професійних та особистісних якостей майбутніх фахівців ІТ-сфери, запровадження нових форм та методів навчання і виховання, було проведено експериментальне дослідження у студентських групах із підготовки фахівців ІТ-сфери. Під час дослідження було використано такі психодіагностичні методики: 1) методика діагностики оперативної оцінки самопочуття, активності та настрою (САН); 2) тест комунікативних та організаторських здібностей 1 та 2 (КОС). 3) методика діагностики рівня соціально-психологічної адаптації К. Роджерса та Р. Даймонда. Крім зазначених методів, у групі досліджуваних проводився психологічний тренінг особистісного зростання та розвитку комунікативних умінь.

За результатами дослідження було встановлено, що психологічний тренінг, як інтерактивна форма навчання, сприяє прогресу у формуванні комунікативних та організаторських умінь студентів – майбутніх фахівців ІТ-сфери. Результати діагностики в кінці експерименту показали високий рівень розвитку умінь і навичок в учасників тренінгу. Крім оволодіння комунікативними навичками та вміннями, психологічний тренінг – це форма навчання, яка, знімаючи емоційну напругу, позитивно впливає на самопочуття, підвищує настрій, активізує особистісний та інтелектуальний потенціал студентів, про що свідчать результати діагностики після проведення тренінгу. У процесі тренінгової роботи формуються якості, необхідні для ефективної міжособистісної взаємодії студентів. Наголошується на адекватності самоприйняття, спостерігається зменшення домінантних тенденцій, посилюється доброзичливість, здатність сприймати

людей такими, якими вони є. Таким чином, цілеспрямоване навчання майбутніх фахівців ІТ-сфери навичкам спілкування та самопізнання за допомогою психологічного тренінгу сприятиме активізації їх комунікативних можливостей, формуванню особистісних та професійних якостей, необхідних для ефективної міжособистісної взаємодії, а також майбутньої професійної діяльності.

Література:

1. ТОП 8 обраних професій в сфері ІТ: за версією COSMONOVA|NET.
URL: https://cosmonova.net/ua/page/top_eight_it
2. Стасюк М. М. Особливості емоційної сфери ІТ-спеціалістів. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. V (59). Issue: 134. 2017. S. 82-86.
3. Шнайдер О. В. Психологічні особливості емоційного вигорання працівників сфери інформаційних технологій // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія і педагогіка». Випуск 26. 2014. С. 144 – 148.
4. Кутас М. С. Розвиток професійно значущих якостей майбутнього фахівця з управління проектами засобом соціально-психологічного тренінгу // Актуальні проблеми психології. Том 1: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія. Вип. 40. Збірник наукових праць / За ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки. К. Алчевськ : ЛАДО, 2014. – С. 60 – 65.
5. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика. М.: Прогресс, 1993. 368 с.